

Mala aurea in lectis argenteis,
qui loquitur verbum in tempore suo.
Inauris aurea, et margaritum fulgens,
qui arguit sapientem, et aurum obedientem.
Sicut frigus nivis in die messis,
ita legatus fidelis ei qui misit eum,
animam ipsius requiescere facit.
Nubes, et ventus, et pluvia non sequentes:
vir gloriosus, et promissa non complens.
Patientia lenietur princeps,
et lingua mollis confringet duritiam.
Mel invenisti, comede quod sufficit tibi,
ne forte satiatus evomas illud.
Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui,
ne quando satiatus oderit te,
Jaculum, et gladius, et sagitta acuta,
homo qui loquitur contra proximum suum
testimonium falsum.
Deus putridus, et pes lassus,
qui sperat super infidelis in die angustiae,
et amittit pallium in die frigidis.
Acetum in nitro,
qui cantat carmina cordi pessimo.
Si esurierit inimicus tuus, esca illum:
si sitierit, da ei aquam bibere:
Prunas enim congregabis super caput ejus,
et Dominus reddet tibi.
Ventus aquilo dissipat pluvias,
et facies tristis linguam detrahentem.
Melius est sedere in angulo domatis,
quam cum muliere litigiosa, et in domo com-
muni.
Aqua frigida animae sitienti,
et nuntius bonus de terra longinqua.
Fons turbatus pede, et vena corrupta,
justus cadens coram impio,
Sicut qui mel multum comedit, non est ei bo-
num:
sicut qui scrutator est majestatis, opprimetur a
gloria.
Sicut urbs patens et absque murorum ambitu,
ita vir, qui non potest in loquendo cohibere
spiritum suum.

in amicitia. Nihil vero ex his sivo Hebraeus, sivo Hieronymiani codices ipsi, seu demum Complutensis editio, habent.

1. Idem Vulgatae codices addunt, *sicut linea vestimento, et vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi*, quae in Chaldaeo quidem resonant, in Hebraico

Cap. XXVI. — Quomodo nix in aestate, et pluviae in messe:
sicut indecens est stulto gloria.
Sicut avis ad alia transvolans:
et passer quo libet vadens:
sicut maledictum frustra prolatum in quem-
piam superveniet.
Flagellum equo, et camus asino,
et virga dorso imprudentium.
Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam,
ne efficiaris ei similis.
Responde stulto juxta stultitiam suam,
ne sibi sapiens esse videatur.
Clausus pedibus, et iniquitatem bibens,
qui mittit verba per nuntium stultum.
Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias:
sicut indecens est in ore stultorum parabola.
Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii:
ita qui tribuit insipienti honorem.
Quomodo si spina nascatur in manu temulenti:
sicut parabola in ore stultorum.
Judicium determinat causas,
et qui imponit stulto silentium, iras mitigat.
Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum,
sicut imprudens, qui iterat stultitiam suam.
Vidisti hominem sapientem sibi videri?
Magis illo spem habebit stultus.
Dicit piger: Laena in via,
leo in itineribus:
Sicut ostium vertitur in cardine suo,
ita piger in lectulo suo.
Abscondit piger manum sub ascella sua,
et laborat si ad os suum eam converterit.
Sapientior sibi piger videtur
septem viris loquentibus sententias.
Sicut qui apprehendit auribus canem,
sicut qui transit impatiens, et commisceatur
rixae alterius.
Sicut noxius est qui mittit sagittas, et lanceas in
mortem:
ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo:
et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.
Cum defecerint ligna, exstinguetur ignis;
et susurrone substracto, jurgia conquiescent.

autem, et Hieronymiani codicibus, ut et in Complutensi editione non sunt.

2. Sunt nonnullae editiones, ut est Sixti V et Complutensis, alicuae, tum loci hujus interpretes, qui legunt *ad alta*, pro *ad alia*.

Sicut carbonēs ad prunas, et ligna ad ignem,
sicut homo iracundus suscitatur rixas.
Verba susurronis quasi simplicia,
et ipsa perveniunt ad intima ventris.
Quomodo si argento sordido ornare velis vas
ficile,
sicut labia tumescunt cum pessimo corde sociata.
Labiis suis intelligitur inimicus,
cum in corde traclaverit dolos.
Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei:
quoniam septem nequitiis sunt in corde illius.
Qui operit odium fraudulenter,
revelabitur malitia ejus in concilio:
Qui fodit foveam, incidit in eam:
et qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
Lingua fallax non amat veritatem,
et os lubricum operatur ruinas.

Cap. XXVII. — Ne gloriaris in crastinum,
ignorans quid superventura pariat dies.
Laudet te alienus, et non os tuum:
extraneus, et non labia tua.
Grave est saxum, et onerosa arena:
sed ira stulti utroque gravior.
Ira non habet misericordiam, nec orumpens
furor:
et impetum concitati ferre quis poterit?
Melior est manifesta correptio,
quam amor absconditus.
Meliora sunt vulnera diligentis,
quam fraudulenta oscula odientis.
Anima saturata calcabit favum:
anima esuriens et amarum pro dulci sumet.
Sicut avis transmigrans de nido suo,
sicut vir qui derelinquit locum suum.
Unguento et variis odoribus delectatur cor:
et bonis amici consiliis anima dulcoratur.
Amicum tuum, et amicum patris tui ne dimi-
seris:
et domum fratris tui ne ingrediaris in die
afflictionis tuae.
Melior est vicinus juxta,
quam frater procul.
Stude sapientiae, fili mi, et letifica cor meum:
ut possis exprobranti respondere sermonem.

Astutus videns malum, absconditus est:
parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia.
Tolle vestimentum ejus, qui spondit, pro
extraneo:
et pro alienis, aufer ei pignus.
Qui benedicit proximo suo voce grandi,
de nocte consurgens maledicenti similis erit.
Tecta persilliantia in die frigidis,
et litigiosa mulier comparantur:
Qui retinet eam, quasi qui ventum tenet,
et oleum dexterae suae vocabit.
Ferrum ferro acuitur,
et homo excavit faciem amici sui.
Qui servat ficum, comedit fructus ejus:
et qui custos est domini sui, glorificabitur.
Quomodo in aquis resplendent vultus prospici-
entium,
sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.
Infernus et perditio non [M. nunquam] replen-
buntur:
similiter et oculi hominum insatiabiles.
Quomodo probatur in confatorio argentum,
et in fornace aurum:
sicut probatur homo ore laudantis.
Si contuderis stultum in pila
quasi plisanas, feriente desuper pilo,
non auferetur ab eo stultitia ejus.
Diligenter agnosce vultum pecoris tui,
tuosque greges considera.
Non enim habebis jugiter potestatem:
sed corona tribuetur in generatione, et genera-
tionem.
Aperta sunt prata, et apparuerunt herbae vi-
rentes,
et collecta sunt fena de montibus.
Agui ad vestimentum tuum:
et hodi, ad agri pretium.
Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos,
et ad necessaria domus tuae,
et ad victum ancillis tuis.

Cap. XXVIII. — Fugit impius, nemine perse-
quente:
justus autem quasi leo considens, absque
terrore erit.

1. Aliquot mss. codices, *nunquam replentur.* MARG.

2. Nudum Hebraeus textus et Chaldaeus sed et Graecus ipse, et Latinus Complutensis editionis, de-

num et Hieronymiani codices versiculum ignorant, quem Vulgata hic interserit: *Cor iniqui inquirat mala: cor autem rectum inquirat scientiam.*

Propter peccata terre multi principes ejus :
et propter hominis sapientiam,
et horum scientiam quas dicuntur, vita ducis
longior erit.
Vir pauper calumnians pauperes,
similis est imbrī vehementi, in quo paratur
fames.
Qui derelinquunt legem, laudant impium :
qui custodiunt, succeduntur contra eum.
Viri mali non cogitant iudicium :
qui autem requirunt Dominum, animadver-
tunt omnia.
Melior est pauper ambulans in simplicitate sua,
quam dives in pravis itineribus.
Qui custodit legem, filius sapiens est :
qui autem paucis comessatores, confundit pa-
trem suum.
Qui coacervat divitias usuris et fenore,
liberali in pauperes congregat eas.
Qui declinat aures suas, ne audiat legem,
oratio ejus erit execrabilis.
Qui decipit justos in via mala,
in interitu suo corruet :
et simplices possidebunt bona ejus.
Sapiens sibi videtur vir dives :
pauper autem prudens scrutabitur eum.
In exultatione justorum multa gloria :
regnantibus impiis ruinae hominum.
Qui abscondit scelera sua, non dirigitur :
qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea,
misericordiam consequetur.
Beatus homo, qui semper est pavidus :
qui vero mentis est dura corruet in malum.
Leo rugiens, et ursus esurions,
princeps impius super populum pauperem.
Dux indigens prudentia, multos opprimet per
calumniam :
qui autem audit avaritiam, longi fient dies
ejus.
Hominem, qui calumniatur animae sanguinem,
si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet¹.
Qui ambulat simpliciter, salvus erit :
qui perversis graditur viis, concidet semel.
Qui operatur terram suam, saturabitur panibus :
qui autem sectatur otium, replebitur eges-
tate.
Vir fidelis multum laudabitur :
qui autem festinat ditari, non erit innocens.

1. Digna, quam hic repetamus, triam apud Mar-
tineum codicum lectio est : *Homini, qui calum-*

Qui cognoscit in iudicio faciem, non facit bene :
iste et pro buccella panis deserit veritatem.
Vir, qui festinat ditari, et aliis invidet,
ignorat quod egestas superveniet ei :
Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet
apud eum,
magis quam ille, qui per linguae blandimenta
decipit.
Qui subtrahit aliquid a patre suo, et a matre,
et dicit : Hoc non est peccatum,
particeps homicidae est.
Qui se jaetat, et dilatat, jurgia concitat :
qui vero sperat in Domino, sanabitur :
Qui confidit in corde suo, stultus est :
qui autem graditur sapiens, ipso salvabitur.
Qui dat pauperi, non indigebit :
qui despiciit deprecantem, sustinebit pena-
riam.
Cum surrexerint impii, abscondentur homines :
cum illi perierint, multiplicabuntur justī.

Cap. XXIX. — Viro, qui corripientem dura cer-
vice contemnit,
repentinus ei superveniet interitus :
et eum sanitas non sequetur.
In multiplicatione justorum letabitur vulgus :
cum impii sumpserint principatum, gemet
populus.
Vir qui amat sapientiam, letificat patrem suum :
qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.
Rex justus eriget terram,
vir avarus destruet eam.
Homo, qui blandis fictisque sermonibus loqui-
tur amico suo,
recto expandit gressibus ejus.
Peccantem virum iniquum involvet laqueus :
et justus laudabit, atque gaudebit.
Novit justus causam pauperum :
impious ignorat scientiam.
Homines pestilentes dissipant civitatem :
sapientes vero avertunt furorem.
Vir sapiens, si cum stulto contenderit,
sive irascatur, sive rideat, non inveniet re-
quiem.
Viri sanguinum oderunt simplicem :
justi autem quaerunt animam ejus.
Totum spiritum suum profert stultus :
sapiens differt, et reservat in posterum.

*njatur anime : sanguinem ejus, si usque ad lacum
fugerit, nemo sustinet.*

Princeps, qui libenter audit verba mendacii,
omnes ministros habebit impios.
Pauper et creditor obviaverunt sibi :
utriusque illuminator est Dominus.
Rex qui judicat in veritate pauperes,
thronus ejus in aeternum firmabitur.
Virga atque correptio tribuit sapientiam :
puer autem, qui dimittitur voluntati suae,
confundet matrem suam.
In multiplicatione impiorum multiplicabuntur
scelera :
et justi ruinas eorum videbunt.
Erudi filium tuum, et refrigerabit te,
et dabit delicias animae tuae.
Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus :
qui vero custodit legem, beatus est.
Servus verbis non potest erudiri :
quia quod dicit, intelligit, et respondere con-
temnit.

VERBA CONGREGANTIS FILII VOMENTIS.

Cap. XXX. — Visio, quam locutus est vir, cum
quo est Deus,
et qui deo secum morante confortatus, ait :
Stultissimus sum virorum,
et sapientia hominum non est mecum.
Non didici sapientiam,
et novi sanctorum scientiam¹.
Quis ascendit in caelum, atque descendit ?
Quis continuit spiritum in manibus suis ?
Quis colligavit aquas quasi in vestimento ?
Quis suscitavit omnes terminos terrae ?
Quod nomen ejus,
et quod nomen filii ejus, si nosti ?
Omnis sermo Dei ignitus,
clypeus est sperantibus in se.
Ne addas quidquam verbis illius,
et arguaris, inveniarisque mendax,
Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam mo-
riar :

1. Subjungit Vulg. editio versiculum : *Verbum
custodiens filius, extra perditionem erit, qui tamen
ex LXX duntaxat translatione in Latinos codices
importatus est : ii tamen non hic loci habent, sed
superiori capite xxiv, post versiculum vicesimum
secundum. S. Augustinus libro de mendacio ad
Consent. c. 18, plus adhuc videtur legisse : *Verbum
excipiens filius : a perditione longe aberit : exci-**

Vidisti hominem velocem ad loquendum ?
Stultitia magis speranda est quam illius cor-
reptio.
Qui delicate a pueritia nutrit servum suum,
postea illum sentiet contumacem.
Vir iracundus provocat rixas :
et qui ad indignandum facilis est, erit ad pec-
catum proclivior.
Superbum sequitur humilitas :
et humilem spiritu suscipiet gloria.
Qui cum fure participat, odit animam suam :
adjurantem audit, et non indicat.
Qui timet hominem, cito corruet :
qui sperat in Domino, sublevariabitur :
Multi requirunt faciem principis :
et a Domino iudicium egreditur singulorum.
Abominantur justī virum impium :
et abominantur impii eos, qui in recta sunt
via².

Vanitatem, et verba mendacia longe fac a me.
Mendicatem, et divitias ne dederis mihi :
tribue tantum victui meo necessaria :
Ne forte satiatus illiciar ad negandum,
et dicam : Quis est Dominus ?
et egestate compulsus furor, et perjurem
nomen Dei mei.
Ne accuses servum ad dominum suum,
ne forte maledicat tibi, et corruas.
Generatio, quae patri suo maledicit,
et quae non benedicit matri suae.
Generatio, quae sibi munda videtur,
et tamen non est lota a sordibus suis.
Generatio, cujus excelsi sunt oculi,
et palpebrae ejus in alta surrectae.
Generatio, quae pro dentibus gladios habet,
et commandit in molaribus suis, ut comedat
inopes de terra,
et pauperes ex hominibus.

*pens autem excipiet illud sibi, et nihil falsi de ore
illius procedet.*

2. Ita exemplaria canonis Hebraicae veritatis, nec
non universi mss. codices. Editi addunt negativam
particulam, et non novi, etc. quae quidem subintelli-
genda venit in similibus hebraeis, ut jam monui-
mus in adnotationibus nostris ad Psal. ix. MAR.

Sanguisuga duae sunt,
 filiae dicentes: Affer, affer.
 Tria sunt insaturabilia,
 et quartum, quod nunquam dicit: Sufficit.
 Infernus, et os vulvae,
 et terra qui non satiatur aqua:
 ignis vero nunquam dicit: Sufficit.
 Oculum, qui subsannat patrem,
 et qui despiciat partum matris suae:
 Effodiant enim corvi de torrentibus,
 et comedant eum filii aquilae.
 Tria sunt difficilia mihi,
 et quartum penitus ignoro:
 Viam aquilae in caelo,
 viam colubri super petram,
 viam navis in medio mari,
 et viam viri in adolescentia.
 Talis est et via mulieris adulterae,
 quae comedit, et tergens os suum
 dicit: Non sum operata malum.
 Per tria movetur terra,
 et quartum non potest sustinere:
 Per seruum cum regnaverit:
 per stultum cum saturatus fuerit cibo:
 Per odiosam mulierem, cum in matrimonio
 fuerit assumpta:

et per ancillam cum haeres fuerit domino suae.
 Quatuor sunt minima terrae,
 et ipsa sunt sapientiora sapientibus.
 Formicae populus infirmus,
 quae preparant in messe cibum sibi:
 Lepusculus plebs invalida,
 qui collocat in petra cubile suum:
 Regem locustae non habet,
 et egreditur universa per turmas suas:
 Stellio manibus nititur,
 et moratur in edibus regis.
 Tria sunt, quae bene gradiantur,
 et quartum, quod incedit feliciter:
 Leo fortissimus bestiarum,
 ad nullius pavebit occursum:
 Gallus succinctus lumbos:
 et aries: nec est rex, qui resistat ei.
 Et qui stultus apparuit postquam elevatus est
 in sublime:
 si enim intellexisset, ori suo imposuisset ma-
 num.
 Qui autem fortiter promittit ubera ad eliciendum
 lac, exprimit butyrum:
 et qui vehementer emungit, elicit sangui-
 nem:
 et qui provocat iras, producit discordias.

VERBA LAMUELI REGIS.

Cap. XXXI. — Visio, qua eruditur eum mater
 sua.
 Quid, dilecte mi, quid, dilecte votorum meo-
 rum?
 Ne dederis mulieribus substantiam tuam,
 et vias tuas¹ ad delendos reges.
 Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vi-
 num:
 quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas.
 Ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum,
 et mutant causam filiorum pauperis.
 Date siceram merentibus,
 et vinum his qui amaro sunt animo.

1. Locus non uno modo depravatus errore libra-
 riorum. Canonis exemplaria, nonnullique aliis mss.
 codices hanc retinent vitiosam lectionem: *Et divitias*
tuas ad delendos reges. In multis legimus, *et deli-*
cias tuas, etc. Corbeiensis autem num. 1 optimo
 nota ac perantiquus, fontem Hebraico directe respon-
 det: habet enim prima manu, *et vias tuas, etc.,*

Bibant, et obliviscantur egestatis suae,
 et doloris sui non recorderentur amplius.
 Aperi os tuum muto,
 et causis omnium filiorum qui pertran-
 seunt:
 Aperi os tuum, decerne quod justum est,
 et iudica inopem et pauperem.
 [Alep]. Mulierem fortem quis inveniet? Procul,
 et de ultimis finibus profinum ejus.
 [Beth]. Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non
 indigebit.
 [Chimet]. Reddet ei bonum, et non malum, om-
 nibus diebus vite suae.

quod ita scriptum reperitur in Hebraeis voluminibus,
 ubi verbum דרכיך *darkekechecha*, sive *derabika*,
vias tuas significat. MART. — Ita et Complutensis
 Latina editio, et melioris notae codices Hieronymiani
 juxta Hebraeos דרכיך *vias tuas* praefereunt: ubi alii
divitias, alii *delicias* habent.

[Daleth]. Quaesivit lanam et linum, et operata
 est consilio manuum suarum.
 [He]. Facta est quasi navis instititoris, de longo
 portans panem suum.
 [Var]. Et de nocte surrexit, deditque praedam
 domesticis suis, et cibaria ancillis suis.
 [Zain]. Consideravit agrum, et emit eum: de
 fructu manuum suarum plantavit vineam.
 [Ieth]. Accinxit fortitudine lumbos suos, et
 roboravit brachium suum.
 [Teth]. Gustavit et vidit quia bona est negotiatio
 ejus: non exstinguetur in nocte lucerna
 illius.
 [Iod]. Manum suam misit ad fortia, et digiti ejus
 apprehenderunt fenum.
 [Caph]. Manum suam aperuit inopi, et palmas
 suas extendit ad pauperem.
 [Lamed]. Non timebit domui suae a frigidibus
 nivis: omnes enim domestici ejus vestiti
 sunt duplilibus.

[Mem]. Strangulatam vestem fecit sibi: byssus
 et purpura indumentum ejus.
 [Nun]. Nobilis in portis vir ejus, quando sederit
 cum senatoribus terrae.
 [Samech]. Sindonem fecit, et vendidit, et cingu-
 lum tradidit Chananaeo.
 [Ain]. Fortitudo et decor indumentum ejus, et
 ridebit in die novissimo.
 [Phe]. Os suum aperuit sapientia, et lex cle-
 mentiae in lingua ejus.
 [Sade]. Considerat semitas domus suae, et pa-
 nem otiosa non comedit.
 [Coph]. Surrexerunt filii ejus, et beatissimam
 praedicaverunt: vir ejus, et laudavit eam.
 [Res]. Multae filiae congregaverunt divitias: tu
 supergressa es universas.
 [Sin]. Fallax gratia, et vana est pulchritudo:
 mulier timens Dominum, ipsa laudabitur.
 [Thau]. Date ei de fructu manuum suarum: et
 laudent eam in portis opera ejus.